

RAPORTARE ȘTIINȚIFICĂ

I.

FAZA DE EXECUȚIE NR. 2

- RST – raport științific și tehnic**

CU TITLUL: *IMPULSUL ILUMINISMULUI ÎN UNELE TRADUCERI ROMÂNEȘTI DIN SECOLUL AL XVIII-LEA*

DURATA PROIECTULUI: IULIE 2012 – IULIE 2014

Impulsul Iluminismului în unele traduceri românești din secolul al XVIII-lea

CUPRINS

Proiectul urmărește stabilirea impactului culturii europene occidentale din perioada iluministă asupra culturii române, evidențiat în traduceri din secolul al XVIII-lea.

Pentru aceasta, au fost selectate 6 texte considerate reprezentative pentru circulația scrierilor occidentale în provinciile românești, analiza lor putând fi extrapolată la întregul fenomen. Cele șase texte sînt:

1. *Geography anatomized or Geographical Grammar* de Patrick Gordon, ed. I, London, 1685. Textul cunoaște mai multe elaborări în Franța. Una dintre variantele franceze a fost tradusă în limba italiană cu titlul *Geografia moderna*. Versiunea italiană, tradusă în greacă de Gheorghios Fatzeas (*Gramatikí geografikí*), a fost publicată la Veneția în 1760 în trei volume. Se presupune că aceasta din urmă este sursa directă a traducerii clericului Gherasim Putneanul, care se păstrează în copii de la 1780 și 1789 (ms. 2349BAR, ms. 121 Arhivele Statului din Iași, ms. 6 Biblioteca Episcopiei Romanului), cu titlul *Gheografie noo*.

2. Romanul provensal cavaleresc *Paris et Vienne*, adaptat în limba italiană de Angelo Albani (Orvietano) cu titlul *Innamoramento di due fidelissimi amanti*, a fost publicat la Roma în 1626. Vincenzo Kornaros a transferat acțiunea din Occident în lumea greacă, în versuri, cu numele *Erotokritos*, iar poemul lui a fost publicat la Veneția pentru prima dată în 1713. Versiunea greacă are două traduceri diferite în limba română. Prima, în proză, a fost efectuată de un traducător necunoscut și se păstrează în copii manuscrise; ms. 158 BAR din 1785 și ms. 145BAR din 1800. Cea de a doua, în proză cu versuri, din Muntenia, i-a fost atribuită lui Alecu Văcărescu și se păstrează în mai multe copii manuscrise, compilații și elaborări, cele mai importante fiind ms. 3454 BAR din 1787 și ms. 1319BAR din 1789.

3. Scrierea lui Voltaire, *Histoire de Charles XII, roi de Suède*, a fost tradusă în română de clericul moldovean Gherasim, cu titlul *Istorie craiului Sfeziei Carol 12*, și se păstrează într-o copie autografă din 1792 la BCU Iasi, nr. IV-54, și în copii făcute de alți copiiști: nr. 4619 BAR, din 1805 și nr. 81 Biblioteca Mănăstirii Putna, din 1821.

4. Drama lui Pietro Metastasio, *Achille in Sciro*, scrisă în limba italiană, a fost tradusă printr-un intermediar grecesc de boierul muntenian Iordache Slătineanu și a fost publicat la Sibiu în 1797 cu titlul *Ahilefs la Schiro*.

5. Scriitorul italian Giulio Cesare Croce della Lira a scris la sfîrșitul secolului al XVI-lea cartea *Le sottilissime astuzie di Bertoldo*. Textul, în versiune prescurtată, a fost publicat la Berlin în limba germană în 1778, cu titlul *Leben Bertoldo's, seines Sohnes Bertoldino, und seines Enkels Kakaseno*. Versiunea germană a fost tradusă în română de Ioan Molnar, cu titlul *Viața Lui Bertoldo și a lui Bertoldino, feciorul lui, dimpreună și a lui Cacasio, nepotul lui*, publicată la Sibiu, în 1799. Există o altă versiune tradusă în Moldova, păstrată în mai multe copii manuscrise chirilice, care urmează a fi cercetate în cadrul acestui proiect.

6. Claude François Xavier Millot, a publicat în Franța în 1772 lucrarea *Elements d'histoire générale ancienne et moderne*, tradusă cu titlul de *Istorie universală adecă de obște*, vol. 1, de Ioan Molnar, Buda, 1800. Originalul francez a fost tradus în limba română prin intermediul unei versiuni germane. .

OBIECTIVE GENERALE

1. Identificarea tuturor datelor filologice privitoare la textele avute în vedere: identificarea surselor traducerilor (originale occidentale și, după caz, versiuni intermediare grecești sau rusești), relația cu textul original, sursele scriitorilor occidentali care au compilat textul tradus, identificarea traducătorului român acolo unde nu este cunoscut;
2. Analiza traductologică a textelor, avându-se în vedere relația dintre limba-sursă și limba-țintă, comparații textologice, influențele lingvistice;
3. Descrierea traducerilor românești, analiza ideilor prezente în text, a mesajului estetic;
4. Pregătirea cel puțin a unei ediții filologice a unuia din aceste texte.

OBIECTIVELE FAZEI DE EXECUȚIE

Conform propunerii de proiect, faza II, cuprinzând anul 2013, și-a propus continuarea operațiilor începute în anul 2012 și pregătirea pentru finalizare a lucrărilor. În acest scop au fost stabilite mai multe obiective:

1. Rezolvarea problemelor organizatorice și asignarea sarcinilor,
2. Documentare națională și extragerea de informații (fișare),
3. Documentare internațională și eventuală participare la conferințe.
4. Obiectivul 4 – Analiza aprofundată a traducerilor și a originalelor
5. Obiectivul 5- Redactarea studiului introductiv, a articolelor și concluziilor cercetării
6. Obiectivul 6 – Transcrierea manuscrisului *Erotocritului* și pregătirea studiului.

REZUMATUL FAZEI - 2 pag

Fiecare colaborator și-a extras informațiile referitoare la tema din plan care i-a revenit. În urma deplasărilor în țară și peste hotare, s-au putut procura textele originalelor precum și izvoarele occidentale care au stat la baza acestor texte, a fost procurată bibliografia de specialitate referitoare la tema respectivă, s-a sistematizat materialul lingvistic necesar pentru descrierea fiecărei lucrări, s-au obținut informații despre autorul traducerii dar și (mai ales) despre traducătorul român.

Prof. dr. Andrei Corbea-Hoișie a coordonat îndeaproape activitatea cercetătorilor implicați în proiect și a pregătit introducerea în care a prezentat caracteristicile perioadei la nivel european, semnificația textelor după care s-au făcut traducerile în limba română și importanța lor în studierea fenomenului cultural din țările române din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea.

Au fost redactate articolele de bază privitoare la textele care vor fi incluse în volumul colectiv:

Prof.dr. Magda Jeanrenaud s-a ocupat de tehnica traducerii și diferențele textologice cu aplicație pe textul repartizat. Voltaire, *Histoire de Charles XII, roi de Suède*, a fost tradus în limba română de ieromonahul Gherasim, cu titlul *Istoria craiului Sfeziei Carol 12*, și s-a păstrat într-o copie autografă a traducătorului, din anul 1792, la Biblioteca Centrală universitară, Iași, cu cota nr. IV-54, și în copii manuscrise efectuate de alți copişti: nr. 4619 BAR, din 1805, și nr. 81 din biblioteca Mănăstirii Putna, din anul 1821.

Dr. Ion Lihaciu s-a ocupat de traducerea lui Ioan Molnar după Claude François Xavier Millot, *Elements d'histoire générale ancienne et moderne*, analizând filologic și textologic versiunea germană, care a constituit limba-sursă a traducătorului român, și originalul francez al lui Millot.

Dr. Gabriela Eugenia Dima a analizat parcursul european al volumului lui Patrick Gordon, *Geography anatomized or Geographical Grammar* ed. I, London, 1685, cu edițiile sale franceze și italiene, până la versiunea neogreacă, aceasta din urmă constituind limba-sursă din care s-a făcut traducerea românească. De asemenea, a transcris și analizat drama lui Pietro Metastasio, *Ahile la Sciro*, urmărind fidelitatea față de original, inovațiile lingvistice și contribuția lui Iordache Slătineanu la începuturile mișcării teatrale românești.

Scriitorul italian Giulio Cesare Croce della Lira a scris cartea *Le sottilissime astuzie di Bertoldo*, la sfârșitul secolului al XVI-lea. Textul, într-o formă prescurtată a fost publicat în Germania, la Berlin în 1778, cu titlul *Leben Bertoldo's, seines Sohnes Bertoldino, und seines Enkels Kakaseno*. Versiunea germană a fost tradusă în limba română de Ioan Molnar, cu titlul *Viața Lui Bertoldo și a lui Bertoldino, feciorul lui, dimpreună și a lui Cacasino, nepotul lui*, publicată la Sibiu, în 1799. Dr. Alexandra Chiriac a transcris textul chirilic tipărit a cărui traducere i-a fost atribuită lui Ioan Molnar, în Transilvania, în vederea editării (pentru proiectul PN II IDEI). Din consultarea cataloagelor de manuscrise, a rezultat că versiunea moldovenească s-a păstrat în următoarele copii manuscrise: ms. miscelaneu 1067 BAR, f. 34-70, *Începutul vieții și a faptelor lui Bertold, de ce au făcut și lucrat în viața lui*, an 1779; ms. miscelaneu 1417, fr. 57-113, *Istoriile lui Bertoldu, după cum să arată înainte*, de pe la 1767-1775, ms. 1759 BAR, *Începutul istoriei lui Beltodor cu Logoban împărat, de la sfârșitul secolului al XVIII-lea*, ms. miscelaneu 2088 BAR, f. 152-155v, *Învățăturile lui Bertold, până a nu muri*, de la mijlocul secolului al XVIII-lea. Traducerea moldovenească a fost făcută de un cărturar necunoscut prin intermediul versiunii neogrecești, prin anii 1770-1774. Având în vedere preocuparea dr. Alexandra Chiriac pentru cercetarea acestei cărți populare, a studiat în cadrul acestui proiect traducerea moldovenească a *Vieții lui Bertoldo*.

Drd. Ionuț Irimiea a digitalizat materialul lingvistic necesar pentru analiza textelor, facilitând astfel comparațiile lingvistice. De asemenea, s-a familiarizat cu întreg conținutul volumului, colaborând cu toți cercetătorii implicați.

După parcurgerea individuală a redactărilor, acestea urmează a fi puse la dispoziția colectivului de revizie care va modifica și definitivă textul ce urmează a fi inclus în volumul colectiv.

Erotocritul, care are o situație specială, va urma etape diferite de celelalte texte. *Erotocritul*, roman popular scris în versuri de Vincenzo Cornaros a fost tradus tradus pentru prima dată în Moldova, în proză, înainte de anul 1785 de către un cărturar al cărui nume nu este încă cunoscut. Pornind de la unele informații lacunare aflate în diverse note din manuscrisele care conțin această carte, s-a apreciat că autorul traducerii ar putea fi Vasile Vîrnăv sau un necunoscut, Hristodor Ioan (Trapezuntul). Cea de a doua traducere s-a făcut în Muntenia și i-a fost atribuită lui Alecu Văcărescu. După publicarea în anul 1984 a cercetării în care Eugenia

Dima a demonstrat paternitatea lui Alecu Văcărescu asupra traducerii cu versuri a *Erotocritului*, în anul 2012 a studiat și manuscrisul care s-a aflat la Muzeul Limbii Române de pe lângă Universitatea din Cluj și care acum aparține bibliotecii Institutului de Lingvistică din Cluj-Napoca, cu cota 43, constatând că acesta este foarte important pentru susținerea atribuirii. De aceea a considerat că este necesară editarea textului aflat în ms. 1319 de la BAR și publicarea unor miniaturi din ms. 3514 în comparație cu alte miniaturi din ms. 43 de la Institutul de Lingvistică din Cluj, care conțin aceeași versiune, pentru a veni cu argumente suplimentare în legătură cu paternitatea lui Alecu Văcărescu și a elucida alte aspecte legate de versurile atribuite lui Ienăchiță Văcărescu, de filiația unor copii manuscrise după același arhetip. Anul acesta s-a pregătit studiul introductiv de aproximativ 60 de pagini și s-a făcut transcrierea celor 248 de pagini de manuscris. Volumul final va fi *Erotocritul lui Cornaros. I. Versiunea lui Alecu Văcărescu* (cca 600 pagini). Din cauza întârzierii finanțării cu mai mult de patru luni, acesta nu a putut fi finalizat în anul 2013, așa cum se estimase inițial, dar se află într-un stadiu avansat de elaborare.

DESCRIEREA ȘTIINȚIFICĂ ȘI TEHNICĂ, CU PUNEREA ÎN EVIDENȚĂ A REZULTATELOR FAZEI ȘI GRADUL DE REALIZARE A OBIECTIVELOR (SE VOR INDICA REZULTATELE);

Obiectivul 1 - Rezolvarea problemelor organizatorice și asignarea sarcinilor

Membrilor echipei li s-a solicitat realizarea analizei textelor după un model prestabilit pentru a putea fi apoi integrate în volum.

Cel mai tânăr membru al echipei a colaborat la digitalizarea materialului lingvistic necesar pentru analiza textelor, instruindu-se astfel în diferitele tipuri de probleme ridicate de acestea.

Au fost achiziționate echipamentele necesare în vederea finalizării în bune condiții a volumului (laptop, computer cu monitor de mari dimensiuni, imprimantă) și materiale de birotică de uz imediat.

Obiectivul 2 - Documentare națională și extragerea de informații (fișare)

Cele aproape 3000 de fișe obținute în etapa precedentă au fost selectate și grupate în funcție de tematică, fenomene lingvistice etc.

Lucrările necesare din bibliografie au fost copiate sau scanate, iar ulterior fișate, rezultând: 1. filologie, istorie culturală 452 fișe; 2. Lingvistică 2.470 fișe.

În urma deplasării la Biblioteca Academiei din București s-a verificat transcrierea textului *Erotocritului* prin confruntarea directă cu ms. 3514 BAR în vederea realizării volumului *Erotocritul lui Cornaros în literatura română. I. Versiunea lui Alecu Văcărescu*, prevăzute în proiect.

Pe lângă cele 15 imagini care conțin miniaturi, achiziționate anul trecut de la Biblioteca Academiei, s-au obținut de la Institutul de Lingvistică Sextil Pușcariu din Cluj 48 de imagini miniaturate (pastel color) și aprobarea cu titlu de gratuitate de a le reproduce în lucrarea care va fi publicată în cadrul acestei teme. Imaginile, de o mare frumusețe coloristică și de finețe a tușei, vor fi intercalate în locurile corespunzătoare din text, după care se va mai efectua o ultimă confruntare cu manuscrisul.

Obiectivul 3 - Documentare internațională și eventuală participare la conferințe.

Mai mulți membri ai echipei au întreprins stagii de documentare în străinătate, astfel: prof. dr. Andrei Corbea Hoișie (Österreichische Nationalbibliothek, Bibliothèque Nationale de France), dr. Eugenia Dima și dr. Gabriela E. Dima (British Library, Biblioteca Nazionale di Roma, Biblioteca Marciana di Venezia, Biblioteca Oliveriana di Pesaro, Biblioteca dell'Università di Urbino, Biblioteca dell'Archiginnasio di Bologna),

Participările la conferințe au fost numeroase și au vizat atît aspecte strict legate de temele specifice proiectului, cît și prezentarea unor concluzii sau descoperiri prilejuite de activitatea de cercetare din cadrul acestuia:

- comunicarea *Modalities of Western Enlightenment Text Translation in the 18th Century Romanian Culture* la conferința 3° *International Conference on Human and Social Sciences, ICHSS 2013*, Roma, în *Mediterranean Journal of Social Sciences*, vol. 4, no.10, 2013 (Gabriela E. Dima);
- comunicarea *Antonio Catiforo, Vita di Pietro and its Romanian Versions in the 18th Century* la conferința 3° *International Conference on Human and Social Sciences, ICHSS 2013*, Roma, în *Journal of Educational and Social Research*, vol. 3, n. 7, 2013 (Eugenia Dima);
- comunicarea *Das Zeitalter der Aufklärung und der Einfluss des Deutschen auf das Rumänische. Eine vergleichende linguistische und pragmatische Perspektive* la conferința *VIII. Internationalen Kongress des Dachverbandes der Germanistenverbände in Spanien (FAGE) – „Krise und Kreation”*, Sevilla, 2013 (Ion Lihaciu, în colaborare);
- comunicarea *Ein lieu de mémoire: Zum jüdischen und jiddischen Czernowitz* la conferința *Identitäten. Die mentale Organisation der Erinnerungskulturen*, Viena, 2013 (Andrei Corbea-Hoișie);
- comunicarea *Erreignisse in der Habsburgermonarchie und Wendepunkte der Rumaenischen Sprache im 18 und 19 Jahrhundert* la conferința *Wendepunkte in der Kultur und Geschichte Ostmitteleuropas*, Budapesta, 2013 (Ion Lihaciu, în colaborare);
- comunicarea *Mythos Czernowitz: zwischen symbolischer Geographie und sozialer Geschichte* la Colocviul internațional *Poetiche dello spazio: proposte teoriche e casi letterari dalla Mitteleuropa* Trieste, Universitatea din Trieste, 2013 (Andrei Corbea-Hoișie);
- comunicarea *Susanna Rubinstein - die gebildete Czernowitzer* la conferința *Literatur – Kultur – Zivilgesellschaft : Zur Habsburger Prägung des Bildungswesens in der Bukowina und Nachbarregionen zwischen 1848 und 1940*, Cernauti, 2013 (Andrei Corbea-Hoișie);
- comunicarea *The Unknown Original of the Gramatica de la învățătura fizicii, Translated from Italian by the Bishop Amfilohie Hotiniul* la colocviul internațional *Comunicare și cultură în România europeană*, Timișoara, 2013, sub tipar (Gabriela E. Dima, Eugenia Dima);
- comunicarea *Zum Einfluss des Habsburger Bildungsideals auf rumaenische Schulbuecher und Sprache in Siebenbuergen und der Bukowina* la conferința *Literatur - Kultur - Zivilgesellschaft: Zur Habsburger Prägung des Bildungswesens in der Bukowina und Nachbarregionen zwischen 1848 und 1940*, Cernăuți, sub tipar (Ion Lihaciu, în colaborare).
- comunicarea *Modelle der Romanerzählung: Soma Morgenstern und Akaron Appelfeld* la conferința *Soma Morgenstern*, Toulouse, 2013 (Andrei Corbea-Hoișie)

De asemenea, au fost publicate volume, studii și articole inspirate din tematica proiectului:

- volumul colectiv *Pluralität als kulturelle Lebensform. Österreich und die Nationalkulturen Südosteuropas*, Lit Verlag, Berlin/Münster/Viena 2013 a apărut sub coordonarea lui Andrei Corbea-Hoișie, în colaborare cu Harald Haslmayr;
- volumul colectiv *Geschichte der Übersetzung in Rumänien*, Frank & Timme Verlag, Berlin (în curs de apariție), sub coordonarea Magdei Jeanrenaud, în colaborare cu Larisa Schippel și Julia Richter.
- studiul *Israel Friedman (Israel der Ryzhiner)* în *Religiöse Erinnerungsorte in Mitteleuropa*, hrsg. von Joachim Bahlke, Stefan Rohdewald, Thomas Wunsch, Akademie Verlag, Berlin 2013, 414-429. (Andrei Corbea-Hoișie);
- studiul *Der Übersetzer Ion Budai-Deleanu ein Vermittler zwischen den Kulturen* în *Kulturen an der Peripherie*, Innsbruck, sub tipar (Ion Lihaciu, în colaborare);
- articolul *Zur literarischen Bewältigung der Modernisierung bei den deutschsprachigen Autoren im Siebenbürgern, dem Banat und der Bukowina (1848-1918)*, in „*Österreich in der Geschichte und Literatur*“, 57. Jhrg., H. 3 (2013), p. 238-249 (Andrei Corbea-Hoișie);
- articolul *Hans Ulrich Gumbrecht: Stimmungen lesen. Über eine verdeckte Wirklichkeit der Literatur*, in „*Arcadia*“ (indexata ISI), Bd. 48 (2013), H. 1, S. 214-216 (Andrei Corbea-Hoișie).

Obiectivul 4 – Analiza aprofundată a traducerilor și a originalelor

Pe baza materialului lingvistic adunat s-a putut face o analiză a trăsăturilor traducerilor din perioada analizată, avîndu-se în vedere caracteristicile generale ale limbii din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Textul tradus în limba română a fost confruntat cu originalele care au stat la baza acestor traduceri (original direct sau text vehicular) pentru a se stabili fidelitatea față de original, intervențiile traducătorului (prescurtări, omisiuni, interpolări, interpretări, reelaborări).

Obiectivul 5- Redactarea studiului introductiv, a articolelor și concluziilor cercetării

Studiul introductiv conține o caracterizare a epocii în care au loc aceste traduceri, mai precis continuarea tendințelor umaniste și dezvoltarea și preluarea ideilor iluministe, care aveau ca scop educarea maselor în spirit raționalist, răspîndirea științei și culturii, stabilirea relațiilor între diverse culturi, evoluția spre modernizare a societății în general și a limbilor în special.

Conținutul propriu-zis al prezentării fiecărui text se referă la partea de filologie: autor străin (intermediar străin, acolo unde este cazul), relația între texte. Urmează caracterizarea lingvistică generală a fiecărui obiectiv, importanța acestuia în evoluția limbii române literare, în formarea terminologiei științifice românești, în dezvoltarea culturii noastre.

Concluziile au în vedere un cadru general mai larg prin raportarea la alte culturi europene, la influențe exercitate în epocă, la modul în care au fost adaptate cuvintele de origine străină, încadrarea textelor cercetate în contextul culturii române din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. S-a analizat relația cultură europeană – cultură română, integrarea în cultura occidentală prin traduceri, importanța circulației cărților în acea perioadă cînd cartea reprezenta singura modalitate de racordare la influențele moderne venite din Occident.

Obiectivul 6 – Transcrierea manuscrisului *Erotocritului* și pregătirea studiului.

Manuscrisul 1319 BAR a fost transcris, însumând 248 pagini convenționale. În studiul introductiv s-a avut în vedere analiza lingvistică, stilistică, poetică și s-a pus accent în primul rând pe continuarea demonstrării paternității lui Alecu Văcărescu asupra versiunii muntenești. A fost numită versiune, deoarece Alecu Văcărescu, având în față textul grecesc în versuri, a respectat numai parțial originalul, a tradus fragmente întregi, transformându-le în proză, dar o mare parte din versurile incluse în acest manuscris reprezintă versificări originale pornind de la ideile poetice oferite de text. Este un caz de intertextualitate, care arată felul în care cărturarii din acea perioadă respectau originalul pe care îl aveau ms la îndemână sau interveneau în mai multe moduri. Cercetând și alte texte din epocă și din alte țări s-a constatat că aceasta era o practică destul de frecventă în secolul al XVIII-lea.

Reproducerea fragmentelor ilustrate (miniaturate) va constitui un alt argument pentru demonstrarea faptului că cel puțin două texte ms. 1319 BAR și ms. 43 Cluj au fost efectuate în aceeași officină, mai precis în secretariatul lui Ienăchiță Văcărescu. Dorind să-și instruiască fiul și să verifice dimensiunile talentului acestuia, Ienăchiță l-a îndemnat să traducă *Erotocritul* lui Kornaros și, constatând că cele peste 1400 de versuri trădează realul talent al lui Alecu, a fost mulțumit și l-a încurajat, dând textul spre ilustrare mai multor „zugravi”, astfel că unul a fost realizat în tuș, iar altul în pastel, observându-se că unele motive, gesturi, decorații se regăsesc aproape identice în desenele din amândouă manuscrisele.

CONCLUZII (SE PREZINTĂ PUNCTUAL)

Cercetătorii care au preluat câte o temă, au cercetat cu seriozitate făcând o analiză culturală și lingvistică pentru a putea stabili importanța și relevanța fiecărui text. Fiecare dintre acestea reprezintă o contribuție la filologia românească, făcându-se pentru prima dată în cultura și lingvistica română acest tip de analize, care sînt preluate într-un volum sintetic. S-a pornit de la ideea că un text cercetat separat, fără a fi încadrat în epocă și comparat cu alte scrieri din aceeași epocă, ar putea conduce la concluzii parțiale, adesea incorecte. De aceea concluziile finale vor avea în vedere prezentarea mai ales a unor fenomene lingvistice, cu prudența necesară, avîndu-se în vedere că au mai rămas numeroase alte texte necercetate, care ar putea oferi informații noi referitoare la circulația și extinderea unei realizări fonetice, morfologice a pătrunderii unui lexem a influențelor exercitate asupra sintaxei limbii române.

BIBLIOGRAFIE

- Mozes Gaster, *Literatura populară românească*, 1883;
Ramiro Ortiz, *Per la storia della cultura italiana in Rumania*, București, 1916,
N. Cartoian, *Cărțile populare în literatura românească*, I/II, Editura Enciclopedică Română, București, 1974;
Al. Ciorănescu, *Teatrul lui Metastasio în România*, în „Studii italiene” I, 1934;
N.A. Ursu, *Formarea terminologiei științifice românești*, Editura științifică, București, 1962;
D. Popovici, *Studii literare*, I, *Literatura română în epoca „luminilor”*, Cluj, 1972;
Moraru, Mihai, Velculescu, Cătălina. 1976, *Bibliografia analitică a cărților populare laice; sub îngrijirea științifică a lui I. C. Chițimia*, Editura Academiei, București I/II 1976, 1978;
Dimitrie C. Ollănescu, *Teatrul la români*, București, 1981;

La storia di Filerot e Anthusa a cura di Angela Tarantino, Bagato Libri, 1996;

N.A. Ursu, *Ierodiamonul Gherasim Putneanul de la Episcopia Romanului (+1797)*, primul traducător român din limba franceză, în *Contribuții la istoria culturii românești*, Editura Cronica 2002;

N.A. Ursu și Despina Ursu, *Împrumutul lexical în procesul modernizării limbii române literare (1760-1860)*, I-III, Editura Cronica, 2004-2011;

Paul Cornea, *Originile romantismului românesc*, București, 1972;

Mircea Angheliescu, *Preromantismul românesc (până la 1840)*, Editura Minertva, București, 1971;

Alexandru Duțu, *Cultura română în civilizația europeană modernă*, Minerva, București, 1972;

Alexandru Duțu, *Cărțile de înțelepciune în cultura română*, București, 1972.

Anexa 1 – RST

Indicatori de realizare a fazei/proiectului

Nr. crt.	Denumirea indicatorilor	UM
1	Investiții noi în infrastructura CDI	Mii lei
2	Gradul mediu de utilizare a echipamentelor CDI	10 %
3	Număr de entități susținute pentru creșterea capacității de ofertare a serviciilor de experiment	Nr.
4	Număr de reviste finanțate, din care: - Co-editate internațional - Indexate ISI - Incluse în alte baze de date internaționale recunoscute	Nr.
5	Cărți, atlase, dicționare și alte produse cu caracter științific publicate anual, în țară și în străinătate	Nr.
6	Număr de conferințe organizate, din care internaționale	Nr.
7	Număr de expoziții finanțate	Nr.
8	Valoarea investiției în infrastructură și servicii de comunicații	Mii lei
9	Ponderele cercetătorilor care au acces la resursele de informare științifică on-line	100 %
10	Număr de reviste dedicate popularizării științei	Nr.
11	Număr de proiecte de comunicare știință-societate	Nr.
12	Număr de proiecte de studii prospective	Nr.
13	Număr de proiecte de pregătire a unor participări la programe internaționale	Nr. 1
14	Număr de participări în proiecte internaționale	Nr.
15	Valoarea apelurilor tematice comune lansate	Mii lei

Director proiect,
Prof.dr. Andrei CORBEA-HOIȘIE